Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 32 (3547) Варшава, 10 серпня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото з фейсбук-сторінки Народного дому

Сейм змінює правила допомоги біженцям. с. 2

Літні канікули в Білому Борі. с. 8

«Демаґоґ» і ОУП: спільно у боротьбі з дезінформацією. с. 10

ISSN 027-8254
32
9 770027 825252

eprasa.pl 792296298c

ТЕМА НОМЕРА

Григорій СПОДАРИК

Сейм змінює правила допомоги біженцям

Польські депутати вирішили продовжити розгляд урядового проєкту змін до закону про допомогу громадянам України. Таким чином Сейм відхилив пропозицію «Конфедерації Корони Польської», яка вимагала відхилення проєкту вже на першому читанні. Тепер документ буде опрацьовуватись у парламентській Комісії з питань внутрішніх справ і адміністрації.

Під час дебатів заступник міністра внутрішніх справ і адміністрації Мацей Дущик представив низку змін, які мають на меті продовження легального перебування біженців до 4 березня 2026 року, а також уточнення й посилення правил, що були сформовані на основі понад трирічного досвіду. Міністр наголосив, що проєкт обмежує зловживання, наприклад, через виключення з пільг осіб, які короткочасно перетинають кордон, а також запроваджує обов'язкову особисту присутність дітей під час присвоєння номера PESEL. Також передбачено використання біометрії, включаючи зображення обличчя, що має підвищити рівень безпеки та відповідати сучасним цифровим стандартам. У частині, що стосується проживання, підвищено поріг визнання місця колективним центром – з 10 до 20 осіб, а так звані гуманітарні критерії скасовані – підтримка буде доступною лише для точно визначених вразливих груп. Також введено можливість виселення осіб, які не відповідають критеріям. Важливим елементом змін є продовження психологічної допомоги до кінця 2025 року та підтримка органів місцевого самоврядування у сфері освіти українських дітей. У законі передбачено також зміни, що стосуються медичних професій, – посилення процедур для лікарів з-за меж ЄС та продовження умовного права на професійну діяльність для медсестер і акушерок з України. З 1 листопада 2025 року проживання та харчування надаватимуться лише тим, хто дійсно цього потребує, що, за словами міністра, дозволить зменшити витрати й направити допомогу туди, де вона необхідна.

Депутат Павел Греняк (PiS) нагадав, що закон про допомогу українським біженцям був відповіддю на гуманітарну кризу після російського вторгнення. За його словами, ситуація змінилася – частина біженців повернулася, частина виїхала далі, частина залишилася в Польщі. У зв'язку з цим PiS виступає за поступове згортання допомоги й перехід до системних рішень для всіх громадян. Греняк критично оцінив дії уряду, який, на його думку, не скорочує витрати – за прогнозами, витрати з державного Фонду допомоги зростуть з 924 млн злотих у IV кварталі 2025 року до 1,2 млрд у I кварталі 2026-го. Він підкреслив, що метою має бути фінансова самостійність біженців.

Від імені «Громадянської коаліції» депутат Артур Ярослав Лонцький підтримав проєкт і нагадав, що закон був ухвалений як тимчасове правове рішення, що дозволяє легалізувати перебування біженців з України. За його словами, обов'язком Сейму та уряду є захист інтересів Польщі, яка має бути солідарною з Україною. Він підкреслив, що головною метою проєкту є продовження чинності закону про допомогу, додаючи, що частину механізмів слід залишити, а частину – поступово згортати, зокрема щодо колективного розміщення.

Депутатка Уршуля Новоґурська з PSL підтримала проєкт, звертаючи увагу, що ключова зміна – це продовження легалізації перебування до 4 березня 2026 року, а разом з тим – посилення доступу до медичних, соціальних і сімейних виплат, але лише для осіб з вразливих груп. Вона наголосила на необхідності точного формулювання правил, щоб допомога надходила тим, хто її справді потребує, та раціональному витрачанні державних коштів.

Депутатка Ева Шедлер («Польща 2050») також підтримала проєкт, підкресливши його соціальне й державне значення. Вона високо оцінила рішення, що автоматично продовжують чинність документів і дозволів, – це забезпечує безперервність прав і знижує адміністративне навантаження. Вона також наголосила на впровадженні біометрії в систему PESEL, що відповідає сучасним трендам цифрового урядування. За її словами, українці – це «конкретні люди: діти, матері, літні люди, працівники, студенти», які почали нове життя в Польщі. Продовження правового захисту необхідне для безпечної інтеграції.

Депутат від «Лівиці» Тадеуш Томашевський підтримав законопроєкт, підкреслюючи його відповідність рішенню ЄС про продовження тимчасового захисту (до березня 2027 року). Він вказав, що зміни мають на меті посилення системи, спрощення процедур і зменшення витрат, зокрема обмеження проживання у центрах лише для вразливих осіб після 31 жовтня 2025 року. «Лівиця» також підтримує можливість надання психологічної допомоги українськими фахівцями.

Натомість депутати Анджей Запаловський («Конфедерація») та Роман Фріц («Конфедерація Корони Польської») виступили проти продовження дії закону. Запаловський вважає, що допомогу слід надавати лише людям із зон бойових дій, а Польща не може нести надмірні витрати, нехтуючи потребами власних громадян. Він вказував на соціальне невдоволення та зловживання системою виплат. Фріц наголосив, що поляки вже перевантажені, а Україна «не виявляє вдячності» й навіть «прославляє постаті, відповідальні за злочини проти поляків». Обоє заявили про необхідність обмежити допомогу та зосередитися на інтересах Польщі.

Коментарі депутатів під час дискусії:

Вітольд Туманович, «Конфедерація»:

«Треба знати, як у Києві живуть українці. Там зовсім немає жодних бойових дій».

Клавдія Яхіра, «Громадянська коаліція»:

«Мрію про те, щоб більше не довелося приймати нові зміни до цього закону. Чому? Тому що вже скоро закінчиться ця жорстока війна, і Україна знову буде незалеж- →

eprasa.pl 792296298c

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки Радослава Сікорського

Зустріч голів МЗС Польщі та України

На запрошення міністра закордонних справ РП Радослава Сікорського 1 серпня Польщу відвідав голова МЗС України Андрій Сибіга. Під час переговорів глави МЗС детально обговорили аспекти оборонної співпраці, зокрема створення спільних оборонних підприємств і спільне виробництво зброї.

Зустріч міністрів та їхніх дружин Тетяни Сибіги та Енн Епплбаум відбулася у резиденції Сікорських Двір-Хобелін. Андрій Сибіга нагадав про День жалоби у пам'ять про жертв російського удару по Києву 31 липня, внаслідок якого загинула 31 людина.

Під час переговорів глави МЗС приділили увагу синхронізації санкцій, підвищенню трансатлантичного тиску на росію. Також обговорили кроки задля повноцінного використання знерухомлених російських активів для підтримки оборони та відновлення України.

«Ми обговорили реалізацію 47-го пакету військової допомоги та поточну роботу над пакетами номери 48 та 49, які є особливо важливими для України, оскільки вони нададуть значну підтримку оборонному потенціалу нашого сусіда цього року», – сказав Радослав Сікорський.

Окремою темою зустрічі стало ефективне застосування механізмів в рамках ЄС та НАТО, зокрема інструменту SAFE – для фінансування закупівлі зброї для України. Міністри також обговорили практичне втілення рішення саміту НАТО в Гаазі про можливість використання 5% на оборону, зокрема для зміцнення України.

Під час пресконференції глава МЗС Польщі наголосив, що Польща сподівається, що Україна, попри опір деяких країн-членів ЄС, продовжить свої зусилля щодо вступу до ЄС.

«Ми вважаємо, що заяви президента Зеленського щодо змін до нормативних актів, що забезпечують незалежність та ефективне функціонування антикорупційних інституцій, незабаром матеріалізуються», – сказав Радослав Сікорський.

Як читаємо на сторінці МЗС України, дипломати також підбили проміжні підсумки конструктивного діалогу з історичних питань. Андрій Сибіга зауважив, що після підписання у листопаді минулого року спільної заяви з польським колегою Радославом Сікорським процес зрушив і вже відбулися перші реальні пошукові та ексгумаційні роботи.

«Українці та поляки – це народи-союзники, які неодноразово доводили це історичними спільними перемогами. Від Орші та Гадяча до „Дива на Віслі" та нинішньої війни. Ми знаємо, як перемагати москву, і ми здатні на це, коли ми разом», – наголосив Андрій Сибіга.

Сікорський також торкнувся історичних питань та говорив про успіх ексгумацій польських жертв в Україні.

«Польсько-українська співпраця в Пужниках продемонструвала, що конструктивний діалог можливий. Видаються подальші дозволи на проведення пошукових та ексгумаційних робіт», – запевнив керівник польської дипломатії.

Наприкінці зустрічі Радослав Сікорський вручив Андрію Сибізі подарунок – факсиміле Гадяцької унії. ●

→ ною, суверенною державою. Вона потребуватиме допомоги у відбудові. Цього ми їй усі бажаємо. Слава Україні!»

(після цієї заяви депутат Кшиштоф Мулава крикнув: «Вийди!», у залі також було чутно: «Бандерівці», «Слава Польщі!», «Ганьба! Сором! До Києва!»)

Роман Фріц, «Конфедерація Корони Польської»:

«Щойно ми стали свідками ганебного бандерівського і нацистського вигуку. У польському Сеймі такого ще не було. Це якби хтось тут вигукнув: „Sieg heil!" Це – ганьба».

Кшиштоф Мулава, «Конфедерація»:

«Пане міністре внутрішніх справ! Коли ми нарешті дочекаємося візового режиму для українців?»

Йоанна Віха, «Лівиця»:

«Я хотіла б звернутися до ганебних слів пана депутата з „Конфедерації". Хотіла б запитати, на якій підставі пан депутат знає, куди росіяни скидають бомби на території України, що з такою категоричністю відправляє українців назад. *(Оплески)* Бо якщо він знає, куди ці бомби падають, було б чудово, якби він поділився цією інформацією з українськими захисниками, адже, можливо, тоді вони встигли б попередити цивільних, які щодня гинуть у місцях, про які пан не згадав».

Мацей Дущик, заступник міністра внутрішніх справ та адміністрації:

«Я, на відміну, напевно, від кількох депутатів, які тут ставили запитання, був в Україні неодноразово під час обстрілів і знаю, яке це відчуття. (...) Звісно, я не живу в Україні. Це були поодинокі поїздки. Але насправді попереджувальний сигнал у телефоні, який повідомляє, що на певне місто летять ракети й потрібно негайно сховатися, – це страшно. Не бажаю вам ніколи пережити ситуацію, коли доведеться це відчути». ●

eprasa.pl 792296298c

Фестиваль «SkovorodaFest» у Вроцлаві

23-24 серпня у Вроцлаві відбудеться фестиваль «SkovorodaFest» – Фестиваль культур і солідарності.

«Це не просто культурний захід – це фестиваль, натхненний цінностями Григорія Сковороди: мирне співіснування, духовна свобода та людський розвиток. Захід відбувається з нагоди Дня Незалежності України та створює простір для взаємопізнання, розуміння та інтеграції жителів Вроцлава», – заохочують до участі організатори – Фонд «Україна».

У програмі заходу є творчі майстер-класи для дітей та дорослих, ярмарок хендмейду та місцевих продуктів, кухні народів світу, ігри, анімації та родинні активності.

На території фестивалю буде створено теж зону волонтерства та солідарності. Як зазначають організатори, там можна буде познайомитися з організаціями, що підтримують Україну, та мігрантськими громадами, дізнатися про їхню діяльність та навчитися долучатися до неї.

Фестиваль пройде в Культурному центрі «Czasoprzestrzeń» за адресою: вул. Трамвайова 1-3 / ul. Tramwajowa 1-3. Початок фестивалю – 23 серпня о 14:00.

Вхід на фестиваль та всі активності – безкоштовні.

Європейські дні добросусідства – 2025

15-16 серпня у чотирьох селах Люблінського воєводства, у ґміні Ульгівок відбудуться заходи у рамах цьогорічних Європейських днів добросусідства.

Почнуться вони 15 серпня о 10:00 на цвинтарі в Кривиці, де відбудеться молитва за покійними. Пізніше запланована літургія в церкві в Лісках, молитва за покійними та поминання греко-католицького священника о. Мирослава Ріпецького, який спочиває на цвинтарі в Лісках. О 15:00 пройде молитва за покійними з села Білосток, а також освячення води з джерела.

Наступний день розпочнеться зі служби Божої у греко-католицькому храмі Богоявлення у Корчмині о 9:00, після чого всі подадуться до кордону. Уже з українського боку кордону біля чудодійного джерела відбудеться урочиста літургія, а також освячення води та квітів.

Після молитви учасники матимуть можливість подивитися виступи фольклорних колективів та ярмарок народного мистецтва. О 18:00 тимчасовий пункт пропуску між Україною та Польщею буде закрито.

Святкування завершаться освяченням хреста та молитвою за померлих на старому цвинтарі в Ульгівку.

Європейські дні добросусідства, які цього року проходять під гаслом «Пам'ять, що об'єднує», організовує Фонд духовної культури пограниччя, Белзька міська рада та греко-католицька парафія в Любліні.

Нагадаємо, що Європейські дні добросусідства – це щорічна ініціатива Фонду духовної культури пограниччя, яка проводиться з 2004 року. Метою акції є налагодження зв'язків між прикордонними громадами України та Польщі через молитву, а також взаємне пізнання культур та традицій. Обов'язковим елементом кожних Днів є відкриття тимчасового пункту пропуску на польсько-українському кордоні.

Триває набір учасників до акції «Полум'я братерства»

Триває набір учасників до акції «Полум'я братерства» 2025. Цього року ініціативу із вшанування бійців УНР у Польщі буде проведено сьомий раз. Її започаткували польські та українські скаути у 2019 році.

У рамах цьогорічної акції 14 серпня в кількох десятках польських міст українці разом із поляками одночасно запалять свічки на могилах бійців УНР. Варто зазначити, що головна ідея «Полум'я братерства» – не просто запалення свічок, а будування відносин.

Форма заявки доступна на фейсбук-сторінці ініціативи («Płomień Braterstwa – Полум'я Братерства»).

«Запрошуємо швидше заповнювати анкету і до зустрічі 14 серпня!» – наголошують організатори.

У разі питань також можна писати на адресу: **plomien.braterstwa@gmail.com**.

Open Air Ukrainian Film Festival у Варшаві

У столиці Польщі уже в четвертий раз проходить кінофестиваль Open Air Ukrainian Film Festival, в рамах якого відбуваються безплатні кінопокази українських фільмів. Фільми показують на терасі закладу «П'яна вишня», що знаходиться на перетині вулиць Emilii Plater / Świętokrzyska.

Вхід на всі покази вільний. Останній показ у рамах цьогорічного фестивалю має відбутися 12 серпня о 20:30. Тоді покажуть блок короткометражних фільмів. Більше про фестиваль – на фейсбук-сторінці «Open Air Ukrainian Film Festival».

Виставка «Лемберзька машина» у Любліні

До 10 серпня у Любліні триватиме виставка «Лемберзька машина», авторкою якої є Дана Кавеліна.

Виставка присвячена темі історії львівських погромів у 1941 році і представляє ці події з перспективи воскреслих жертв, а провідним елементом є анімаційний фільм «Лемберзька машина».

Відвідати виставку можна у галереї Labirynt за адресою вул. Попєлюшка 5 / ul. Popieluszki 5.

Міжкультурний сімейний фестиваль у Ґданську

На фейсбук-сторінці домівки у Ґданську повідомляється, що у місті пройде Міжкультурний сімейний фестиваль «Dom/Дім в кольорі».

Відбудеться він 9 серпня за адресою: Ґданськ-Олива, вул. Віта Ствоша 23 (Wita Stwosza 23). Захід триватиме з 12:00 до 19:00.

У програмі – анімації для дітей, творчі анімаційні та майстер-класи, концерти та танцювальні виступи. На відвідувачів чекатиме зона відпочинку та пікніка, ярмарок ремесел та місцевих продуктів, спортивні майстер-класи та літературна зона. Також відвідувачі зможуть відвідати художню галерею просто неба «Кольори Ґданська», кінопокази та стенди громадських організацій.

Це буде уже четверта едиція Міжкультурного сімейного фестивалю, що проводиться у Ґданську.

eprasa.pl 792296298c

Зміни до закону про нацменшини опублікували в урядовому ЗМІ

DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

DZIENNIK USTAW 2025 R. POZ. 1021

Ustawa z dnia 9 lipca 2025 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

У попередньому номері тижневика ми писали, що на підпис президента чекає Закон про внесення змін до Закону про національні та етнічні меншини і регіональні мови, прийнятий Сеймом 9 липня 2025 року. Нагадаємо, що зміна має формально-технічний характер – вона надає меншинній стороні змістовну та адміністративну підтримку, якої вона раніше була позбавлена. Витрати, пов'язані з цією підтримкою, яку надає Канцелярія Сейму, будуть покриватися з державного бюджету з коштів, якими розпоряджається голова Канцелярії Сейму.

Президент Анджей Дуда підписав документ 24 липня, про що на фейсбук-сторінці повідомили представники меншин у Спільній комісії уряду та національних і етнічних меншин (СКУтНіЕМ).

«Меншинна сторона Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин висловлює подяку всім, хто сприяв створенню, ухваленню та підписанню цієї зміни до Закону про національні та етнічні меншини і регіональну мову», – читаємо у мережі. У дописі представники меншин перелічують імена політиків і міністрів, які підтримали ідею. Серед згаданих, зокрема, є маршалок Сейму Шимон Головня, міністр внутрішніх справ та адміністрації Томаш Семоняк та співголова СКУтНіЕМ з боку уряду та державний секретар МВСіА Томаш Шиманський. Представники меншин наголошують, що значну роль у створенні та впровадженні закону також відіграли генеральний директор кабінету маршалка Сейму Станіслав Закрочимський та радник маршалка з питань національних та етнічних меншин Ришард Ґалля.

28 липня закон було опубліковано в журналі «Dziennik Ustaw». Нові правила наберуть чинності першого дня місяця, що настає через три місяці з дати оголошення у журналі.

Скріншот з журналу «Dziennik Ustaw»

росіяни завербували в Польщі колумбійця задля підпалів

Агентство внутрішньої безпеки Польщі (АВБ) повідомляє в комюніке за 29 липня, що інциденти сталися, зокрема, у Варшаві 23 травня 2024 року та 30 травня у Радомі. За даними відомства, «за двома підпалами, які мали місце у 2024 році в Польщі, стоїть 27-річний колумбієць, який діяв на замовлення російських спецслужб».

На пресконференції Яцек Добжинський, речник міністра-координатора спеціальних служб, зазначив, що підозрюваний колумбієць вилетів до Мадрида, а потім прибув до Польщі. Він додав, що чоловіка тренував хтось, пов'язаний із російськими спецслужбами.

«Його вчили готувати запалювальні матеріали, коктейлі Молотова, документувати підпал», – сказав речник.

Агентство внутрішньої безпеки повідомляє, що спосіб дії відповідає аналогічним інцидентам, виявленим у багатьох країнах Центральної та Східної Європи.

«Було підтверджено, що російські розвідувальні служби, використовуючи месенджер Telegram, систематично та у великих масштабах вербували осіб латиноамериканського походження з військовим досвідом для проведення розвідки визначених місць, а потім ті підпалювали вибрані об'єкти та документували пошкодження», – повідомляє АВБ.

Як зазначили у своїй заяві служби, фотографії та записи потім використовували російськомовні ЗМІ для «дезінформації та пропаганди». Наприклад, у випадку з Радомом російські ЗМІ написали не про підпал будівельних складів, а про підпал логістичного центру, де зберігалася військова техніка.

У повідомленні також йдеться про те, що російські спецслужби підбурювали на злочини громадян південноамериканських країн, які подорожували до Євросоюзу в умовах безвізу, а «скоєння злочинів ґрунтувалося виключно на мотивах отримання легкого та швидкого заробітку».

Українські акценти на Ярмарку у Лемборку

19 липня у місті Лемборк (Поморське воєводство) відбувся Ярмарок св. Якова 2025 під гаслом «Фарвний фолк» (Farwny Folk).

На фейсбук-сторінці домівки з Лемборка читаємо, що це було «справжнє свято культури, традицій та міжнаціональної дружби».

«У заходах ярмарку взяла активну участь українська громада, яка діє при Об'єднанні українців у Лемборку», – повідомляється у дописі.

Українську культуру представили на заході дитячий ансамбль «Світанок» і хор «Солокія», які діють при гуртку ОУП у Лемборку. Члени колективів – це представники місцевої української меншини та українці, які приїхали з України.

«Ми подарували глядачам яскраві виступи, сповнені душевності, енергії та українського колориту. Разом ми творимо простір для взаємоповаги, культурного обміну та єдності!» – завершується допис у фейсбуці «Домівка Лемборк». Там теж можна подивитися фото і відео з концерту українських колективів.

Фото з фейсбук-сторінки «Домівка Лемборк»

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 792296298c

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

НАБУ і САП повернули незалежність

22 липня Верховна Рада України ухвалила закон № 12414, згідно з якими Національне антикорупційне бюро (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) стали залежними від рішень генерального прокурора. Увечері того ж дня президент Володимир Зеленський підписав документ.

У багатьох містах України кілька днів поспіль після ухвалення цієї законодавчої ініціативи відбувалися акції протесту.

28 липня у розмові із Зеленським президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн озвучила чітке послання: Україна повинна розвивати свої міцні основи як майбутня держава-член ЄС і зберегти незалежні антикорупційні органи, які є наріжними каменями правової держави. В Єврокомісії закликали Раду невідкладно ухвалити законопроєкт для виправлення ситуації з незалежністю НАБУ і САП: «Повага до верховенства права і боротьба з корупцією є основоположними елементами Європейського Союзу. Вони лежать в основі процесу приєднання і відповідають вимогам українського населення. Як країна-кандидат, Україна повинна повною мірою дотримуватися цих стандартів». В Єврокомісії заявили, що «компроміс неможливий», і в ЄС очікують, що українська влада «докладе всіх зусиль для відновлення довіри своїх громадян і міжнародних партнерів шляхом ухвалення рішучих заходів у сфері верховенства права».

За даними українського видання «Економічна правда», представники ЄС також дипломатичними каналами повідомили українському уряду, що призупиняють виділення всієї фінансової допомоги Україні. Цю інформацію виданню підтвердили чотири незалежні джерела в уряді, дипломатичних колах та парламенті. «Все поставили на паузу до виправлення ситуації», – повідомив один зі співрозмовників видання.

Реагуючи на суспільний спротив і занепокоєння партнерів, Зеленський вніс у Верховну Раду законопроєкт, який має забезпечити «силу системі правопорядку» та зберегти «всі норми для незалежності антикорупційних інституцій».

У Національному антикорупційному бюро заявили, що законопроєкт президента відновить усі повноваження та гарантії незалежності для НАБУ і САП.

31 липня ВРУ ухвалила закон, який повертає відібрані повноваження антикорупційним органам – НАБУ і САП. «За» ухвалення президентського закону в цілому проголосував 331 парламентар. Ніхто не голосував «проти». Також ніхто не утримався від голосування. 9 депутатів не голосували.

Відтепер Спеціалізована антикорупційна прокуратура самостійно здійснюватиме процесуальне керівництво розслідуванням справ Національного антикорупційного бюро, а не під контролем генерального прокурора.

Водночас упродовж шести місяців після набрання чинності законом Служба безпеки України має перевірити співробітників НАБУ, САП та інших органів, які мають допуск до державної таємниці, на предмет співпраці з державою-агресором.

Кожні два роки співробітники цих органів проходитимуть внутрішню перевірку на поліграфі за методологією, погодженою з СБУ.

Вранці 31 липня біля Верховної Ради українці збиралися на мирний мітинг в підтримку ухвалення закону про повернення незалежності НАБУ та САП.

Згодом директор НАБУ Семен Кривонос заявив, що під час дії закону № 12414, який тимчасово обмежував незалежність антикорупційних органів, генеральний прокурор не скористався правом доступу до матеріалів кримінальних проваджень НАБУ.

За словами Кривоноса, закон дозволяв генпрокурору витребовувати справи, читати матеріали, а також ознайомлюватися з даними негласних слідчих дій, зокрема – інформацією про викривачів та прослуховування.

«Це був величезний ризик, – сказав він. – Наголошу, що він (генпрокурор – прим. ред.) не скористався цим правом протягом дії цього закону. Цього не було. Ми точно знаємо, що викривачі з цього приводу дуже сильно нервували. Справді, виникли проблеми щодо співпраці з викривачами. Це була абсолютна катастрофа. Але тепер ми їх заспокоїли, тому що все повернулося. Жодної справи генпрокурор не взяв, він підтвердив це публічно. Він до жодної справи не отримав доступ. Суспільство має бути спокійне в цій частині».

Фото Петра Андрусечка

Трамп дав путіну 10 днів

Президент США Дональд Трамп озвучив новий дедлайн для кремлівського правителя владіміра путіна для врегулювання розв'язаної ним війни проти України.

За словами Трампа, новий дедлайн становитиме «приблизно 10-12 днів від сьогодні (до 6-8 серпня – прим. ред.)».

«Немає причин чекати… у ці 50 днів я хотів бути щедрими, але ми просто не бачимо жодного прогресу», – зазначив Трамп.

Перед цим Трамп заявив про своє розчарування путіним та пообіцяв скоротити встановлений для нього дедлайн у 50 днів для встановлення миру в Україні. Перед цим американський президент пригрозив ввести «жорсткі мита» в розмірі «близько 100%» на російські товари, якщо протягом 50 днів не буде досягнуто угоди про припинення війни в Україні.

У Києві 31 загиблий внаслідок російського удару

У ніч на 31 липня рф атакувала Україну 317 засобами повітряного нападу: 309 ударними БпЛА типу Shahed та 8 крилатими ракетами Іскандер-К. Протиповітряною обороною збито/подавлено РЕБ 291 засіб противника: 288 ударних БпЛА та 3 крилаті ракети Іскандер-К.

Основним напрямком удару став Київ. Наслідки чергової масової російської ракетно-дронової атаки зафіксували у 27 локаціях у 4 районах столиці, зокрема відбулися прямі влучання 5 ракет (одна із них у житловий будинок в Києві).

eprasa.pl 792296298c

Кількість загиблих після чергової російської атаки зросла до 31 людини, з них 5 дітей. Ще 159 людей отримали поранення, 16 з них – діти.

Фото ДСНС України

Зміна уряду в Україні

17 липня Верховна Рада підтримала призначення нової прем'єр-міністерки Юлії Свириденко.

За даними з відкритих джерел, Свириденко народилася 25 грудня 1985 року у Чернігові у сім'ї службовців. З 2015-го працювала у Чернігівській обласній державній адміністрації. Спочатку – радницею голови, згодом очолювала департамент економічного розвитку. У 2018-му стала виконуючою обов'язки голови Чернігівської ОДА. У 2019-му році в уряді Олексія Гончарука Свириденко працювала заступницею міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. 22 грудня 2020 року стала заступницею голови Офісу президента Андрія Єрмака. У листопаді 2021 року обійняла посаду міністерки економіки та першої віцепрем'єрки України. За її участі в травні 2025 року була підписана угода зі США про співпрацю в галузі корисних копалин.

Також ВРУ підтримала призначення 13 нових міністрів в Кабінет міністрів України. Зокрема, це: Михайло Федоров – перший віцепрем'єр, міністр цифрової трансформації; Олексій Кулеба – віцепрем'єр-міністром з відновлення, міністр розвитку громад і територій; Тарас Качка – віцепрем'єр з європейської та євроатлантичної інтеграції; Матвій Бідний – міністр молоді і спорту; Герман Галущенко – міністр юстиції; Світлана Гринчук – міністерка енергетики; Наталія Калмикова – міністерка у справах ветеранів; Ігор Клименко – міністр внутрішніх справ; Оксен Лісовий - міністр освіти та науки; Віктор Ляшко – міністр охорони здоров'я; Сергій Марченко – міністр фінансів; Олексій Соболєв – міністр економіки, екології та сільського господарства; Деніс Улютін – міністр соціальної політики, сім'ї та єдності.

Експрем'єр-міністра Дениса Шмигаля призначено міністром оборони.

Фото з фейсбук-сторінки Юлії Свириденко

Зеленський уперше поговорив із Каролем Навроцьким

Президент України Володимир Зеленський провів першу телефонну розмову з новообраним президентом Польщі Каролем Навроцьким.

Як повідомив речник Навроцького Рафал Леськевич, розмова відбулася з ініціативи Зеленського і він привітав польського президента з перемогою на виборах. Однією з центральних тем розмови була історична політика.

«Кароль Навроцький заявив, що він є голосом нації, яка вимагає зміни підходу України до важливих і досі невирішених історичних питань. Це має змінитися. Обраний президент оголосив, що історичні питання будуть темами подальших розмов з президентом України», – розповів речник.

Зеленський, коментуючи розмову, висловив сподівання, що Польща й надалі залишатиметься надійним партнером і союзником України.

Перед цим Зеленський вітав Навроцького з перемогою на виборах у публічному дописі на початку червня. Навроцький у відповідь висловив сподівання на продовження тісного партнерства з Україною та підкреслив важливість вирішення складних історичних питань.

«Приватбанк» переміг в суді проти колишніх власників

Український державний банк «Приватбанк» здобув перемогу у багатомільярдному судовому процесі проти олігарха Ігоря Коломойського та Геннадія Боголюбова у Високому суді Лондона.

Нагадаємо, що з моменту заснування і по 2016 рік банк входив у фінансово-промислову групу «Приват» Коломойського та Боголюбова. 18 грудня 2016 року, через проблеми з платоспроможністю, була проведена націоналізація «Приватбанку», відтоді установа на 100% перебуває у державній власності. На докапіталізацію банку держава витратила понад 155,3 мільярда гривень. Детективна агенція Kroll за підсумками аудиту підтвердила, що «Приватбанк» до націоналізації був об'єктом масштабних шахрайських дій, що призвело до збитків в 5,5 млрд доларів. Ексакціонери банку оскаржують рішення про націоналізацію у низці українських та закордонних судів. У грудні 2017 року «Приватбанк» подав позов до лондонського суду.

Високий суд Лондона визнав, що олігархи незаконно привласнили близько 2 мільярдів доларів США з банку за допомогою складної схеми перекредитування.

Суд відхилив заперечення Коломойського та Боголюбова, стверджуючи, що їхні аргументи базуються на «нечесному підґрунті». Суддя наголосив, що Коломойський, ймовірно, вважав себе «вищим за закон», а Боголюбов використовував фальшиві документи, щоб уникнути відповідальності.

Попри те, що точна сума зобов'язання ще не визначена, колишні власники, ймовірно, будуть змушені виплатити більше 1,7 мільярдів доларів США без урахування відсотків, зазначають у «Приватбанку». Загальна сума, разом з відсотками і витратами на судові процеси, може перевищити 2 мільярди доларів.

Суд також визнав, що обидва колишні власники активно знищували документи, що стосуються справи. «Приватбанк» тепер планує стягнути збитки через арешт активів відповідачів.

eprasa.pl 792296298c

Павло ЛОЗА
Фото надав Роман Білас

Літні канікули в Білому Борі

Більше п’ятдесяти дітей взяли участь у подіях в рамах цьогорічного табору для дітей у Білому Борі. Його метою є не просто відпочинок. Він також передбачає інтеграцію дітей та вивчення української мови.

Традиція літніх таборів у Білому Борі налічує шість років. Як і раніше, цьогорічний табір розпочався наприкінці навчального року. Як наголошують організатори, табори

є мультикультурним проєктом. Серед учасників є діти з української меншини в Польщі, українці, зокрема ті, хто приїхав до Польщі до війни, але й діти-біженці та поляки.

– Коли ми організували перший табір кілька років тому, приїхало семеро чи восьмеро дітей. Зараз у нас було вже 39 учасників, які проживали у гуртожитку, – каже Роман Білас, голова Кошалінського відділу Об’єднання українців у Польщі.

Усім дітям було забезпечено харчування та проживання в гуртожитку при школі ім. Тараса Шевченка. Як зазначає активіст Об’єднання, котрий також є головою Фонду ДЕКА, окрім цієї групи учасників табору, до розваг та екскурсій також долучилося кільканадцять учнів з української початкової школи в Білому Борі.

Діти спільно брали участь у поїздках до озера Лобез, у місто Щецінек та до парку розваг «HOSSOLAND» у Щеціні.

– Найбільша кількість учасників цього року приїхала зі Щеціна. Також були діти з Кошаліна, Ґданська, Ельблонґа, Ольштина, Коніна та навіть одна дитина з Любліна, – перераховує представник ОУП з Кошаліна, який наголошує, що, окрім інтеграції дітей з різних куточків Польщі, такий табір має багато інших неочевидних цілей.

– Ми хочемо трохи розвіяти міфи про Білий Бір. Перш за все хочемо показати, що хоч і невелике, але це файне місто і чудова перспектива для навчання дітей. І чесно кажучи, ми вже досягли певних успіхів у цьому питанні, – радіє Роман Білас. – Три чи чотири рази у нас був учасник, який приїжджав з Лодзі. Саме завдяки таборам у Білому Борі він познайомився з місцевою українською школою та вирішив йти навчатися до нашого білобірського лі-

eprasa.pl 792296298c

цею. І це не поодинокий випадок, у нас все більше такої молоді, – продовжує представник кошалінського ОУП.

Роман Білас наголошує, що табір у Білому Борі насамперед спрямований на дітей з української меншини в Польщі. Він вважає, що це чудове доповнення до календаря літніх таборів для дітей та молоді, організованих, зокрема, на півдні Польщі.

– Наш проєкт дозволяє дітям, особливо наймолодшим, які проживають на півночі Польщі, проводити час разом. Зрозуміло, що від нас малій дитині важко поїхати в табори «Сарепти» до Команчі чи Новиці або в табір, організований Пластом десь у горах. На великій відстані меншим дітям важко без батьків. А завдяки нашому табору діти мають можливість проводити час разом тут, на півночі, відпочивати. Водночас відчуваючи себе ближче до дому, – зазначає голова Кошалінського відділу ОУП.

Варто додати, що цього року, коли тривав табір, у Білому Борі з 29 червня по 3 липня також проходив літній табір для хлопців вівтарної прислуги (міністранти), який організовує Вроцлавсько-Кошалінська єпархія УГКЦ.

– Вже другий раз поспіль наш табір і табір для вівтарників, організований церквою, збіглися у часі. Тому ми завжди проводимо спільне вогнище або барбекю для учасників обох таборів. Діти можуть познайомитися одне з одним, погратися разом та поспівати, – додає Роман Білас.

Окрім відпочинку та інтеграції, літні табори в Білому Борі мають ще один козир – освітній.

– У нас завжди є україномовні вихователі, які намагаються, щоб діти вивчали українську мову. Серед іншого – діти вчаться українських пісень. Треба визнати, що це може бути складно. Зрозуміло, що багато хто у своєму повсякденному житті використовує лише польську мову. В нашому проєкті ми хочемо показати малюкам, що розмовляти та знати українську – це круто, – каже Роман Білас.

***

На цьогорічні тижневі літні дитячі канікули у Білому Борі учасників запросили: Управа Кошалінського відділу ОУП, Білобірський ліцей ім. Тараса Шевченка та Фонд розвитку демократії, освіти, культури та активізації ДЕКА, який з 2016 року керує українською Початковою школою в Білому Бору. ●

eprasa.pl 792296298c

Павло ЛОЗА
Зображення з фейсбук-сторінки ОУП

«Демаґоґ» і ОУП: спільно у боротьбі з дезінформацією

«Свідомі та стійкі громадяни – боротьба з дезінформацією, спрямованою проти біженців» – так називається проєкт Товариства «Демаґоґ». Співпрацю з польською організацією з перевірки фактів розпочав Перемиський відділ Об'єднання українців у Польщі.

– Це важливо і потрібно. Дезінформація є щораз більшою, щораз більш брутальною і нахабною. Тому треба діяти спільними силами. Нас тішить, що можемо брати участь у такому проєкті, – говорить про співпрацю з організацією «Демаґоґ» Ігор Горків, голова Перемиського відділу ОУП.

Про «Демаґоґ» ми вже писали в попередньому номері «Нашого слова». Це загальнопольська організація, що бореться з фейковими новинами, маніпуляціями та дезінформацією.

У межах проєкту «Свідомі та стійкі громадяни – боротьба з дезінформацією, спрямованою проти біженців» «Демаґоґ» буде ділитися з перемиським Об'єднанням своїми статтями, освітніми матеріалами, порадами та аналітичними звітами.

Серед іншого, у серпні «Демаґоґ» планує опублікувати звіт про аналіз антиукраїнських наративів в мережі.

Мета проєкту – це в основному підвищити обізнаність, знання та стійкість суспільства до маніпуляцій і дезінформації щодо біженців.

«Українців приймають без черги»?

– Дезінформація діє у різних площинах. Сам чув на вулиці, що українці першими отримують соціальні квартири. Або що поляки мусять очікувати місяцями на операції, а українців приймають зразу без черги, – говорить голова Перемиського відділу ОУП. Він наголошує, що треба на такі слова реагувати якнайшвидше і розповідати, що це неправда.

– Хейт може швидко перейти від слів до конкретних дій і навіть актів фізичної ненависті, – зазначає Ігор Горків та пригадує ситуацію на початку повномасштабної війни у 2022 році, коли формувалися громадські патрулі, які мали «обороняти» від темношкірих біженців з України.

«Патрулювання було організовано через повідомлення про те, що нібито біженець з України, який є громадянином однієї з африканських країн, напав на когось у Перемишлі. В результаті на одній з вулиць було здійснено напад на німецького журналіста зі смаглявою шкірою. Це приклад того, як дезінформація може впливати на нашу безпеку у повсякденному житті на вулицях», – каже Ігор Горків.

Як додає діяч ОУП, фейкові та неправдиві повідомлення з'являються дуже швидко, і на їхнє спростування потрібні дні або навіть тижні. Перевірка джерела, щоб з'ясувати, чи хтось насправді написав щось подібне, потребує часу.

– У деяких фейках дехто навіть посилається на такі видання, як The Wall Street Journal, у той час як насправді видання не подавало такої інформації. Але хто може це перевірити, якщо люди не мають платного доступу і не можуть дізнатися, чи існує така стаття у нью-йоркському виданні? – наводить приклад Ігор Горків.

Штучний інтелект та діпфейки

Перемиський відділ ОУП – не єдина організація, яка почала співпрацювати з Товариством «Демаґоґ». До проєкту приєдналося, зокрема, Суспільно-культурне товариство «Польща – Україна» з Познані.

– Ми, як Товариство, нещодавно пережили кампанію з дезінформації, і нам вдалося дуже швидко зреагувати, щоб запобігти поширенню неправдивої інформації, – каже Марія Андрухів, яка є віцепрезиденткою Товариства «Польща – Україна» та співорганізаторкою найбільшого в Польщі фестивалю української культури – «Українська весна».

Саме українська активістка з Познані стала об'єктом маніпуляційної інформаційної кампанії. Невідомі створили відео за допомогою технології діпфейк, де використали обличчя та голос жінки.

«Сьогодні – 6 червня – стало відомо про ще один випадок, цього разу, на мою думку, дуже серйозний. На порталі „X" з'явилося підроблене засобами штучного інтелекту відео, в якому Марія нібито заперечує вбивства поляків 1943 року на її рідній Волині. Ще один привід підігріти й без того напружену атмосферу», – написав на фейсбук-сторінці Вітольд Горовський.

За інформацією щоденника «Ґазета виборча», в оригінальному відеозаписі Марія Андрухів розмовляє українською мовою. Цей відеозапис – фрагмент зустрічі представників неурядових організацій. На ньому українка наголошує на потребі створити центр інтеграції іноземців у Познані й повідомляє, що організація, яку вона представляє, може допомогти це реалізувати. Натомість у фейковому відео активістка говорить польською, що поляки перебільшують значення Волинської трагедії. Марія Андрухів нібито наголошує, що це не була різанина і що поляки також чинили жорстокі злочини проти українців. Наприкінці відеозапису зазначається, що сьогодні поляки використовують Волинську трагедію задля емоційного шантажу та політики образи. «Це не патріотизм, а маніпуляція», – підсумовується наприкінці.

eprasa.pl 792296298c

Марія Андрухів спочатку повідомила в поліцію про фейковий профіль у фейсбуці, а потім про підроблений штучним інтелектом запис. Для видання «Ґазета виборча» активістка сказала, що також зверталася до Познанського відділу Агенції внутрішньої безпеки, але офіцерів це питання не зацікавило. Вони направили її до поліції.

«Демаґоґ» спростовує дезінформацію

Дезінформація про українських біженців та Україну з'являється в мережі практично щодня. «Демаґоґ» якраз і виловлює це.

На сайті організації повідомляється, що у польських соцмережах поширюється дезінформація про те, що нібито 17% усіх безробітних у Підкарпатському воєводстві – це громадяни України, а їхня кількість нібито становить 11 тисяч осіб.

«У Підкарпатті зареєстровано понад 11 000 безробітних з України із загальної кількості 64 000. Це понад 17%. Тобто шахрайство та обман», – йдеться у дописі.

Коментарі під дописами свідчать, що їхні автори повірили наданій інформації: «Для них наші виплати по безробіттю – це як дві мінімальні зарплати в Україні. Так ведеться бізнес», «Треба перевірити, чи вони є в Польщі».

Проте ця інформація виявилася маніпуляцією, яка має на меті створити негативне враження про українців.

«Демаґоґ» з'ясував, що зазначена цифра стосується всієї Польщі, а не окремого регіону. За даними Міністерства родини, праці та соціальної політики Польщі, у червні 2025 року по всій країні було зареєстровано 11,1 тис. безробітних громадян України, що складає лише 1,4% від загальної кількості безробітних. Також середній рівень безробіття серед українців у Польщі складає 1,5%, тоді як по країні в цілому він становить 5%.

Також у соціальних мережах серед польських користувачів поширено фото нібито з місця масового поховання польських дітей, вбитих українськими націоналістами під час Волинської трагедії.

«На кількох метрах ми виявили понад 10 тисяч черепів маленьких дітей. Це одне з масових поховань, яке українці зробили, щоб приховати свої злочини. Польські села були багатодітні – деякі родини мали по десятеро дітей», – ідеться у підписі на фейсбуці («Ultra Prawica»). А далі написано: «Людина такого не зробить. Навіть тварина. Це зробили справжні садисти».

Утім, як з'ясували фактчекери з порталу «Демаґоґ», ця фотографія не має жодного стосунку до згаданих подій. Насправді знімок зроблений у 2011 році під час археологічних розкопок у місті Володимир (Волинська область, Україна), де ексгумували рештки людей, розстріляних у період дії місцевої в'язниці (кінець XIX ст. – 1945 рік).

Серед останнього «Демаґоґ» виявив, що у соцмережах у Польщі поширюється новина, ніби заступниця голови Верховної Ради України Олена Кондратюк вимагає від Польщі вступу у війну проти росії.

Серед іншого, в інтернеті почали поширюватися прості зображення з білими літерами на червоному фоні, де було написано: «Віцеспікерка українського парламенту закликає Польщу приєднатися до війни проти росії».

Як нагадує «Демаґоґ», наратив про те, що Україна прагне втягнути Польщу в конфлікт з росією, поширюється в соціальних мережах з початку повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року.

У березні 2022 року широко поширилася неправдива інформація про те, що президент України Володимир Зеленський закликає відправляти польських солдатів на фронт. Через кілька місяців поширилися маніпуляційні дописи про нібито примусовий призов поляків після запровадження українських законів про мобілізацію.

«Твердження про те, що Олена Кондратюк закликала Польщу вступити у війну, які з'явилися в публікаціях у соціальних мережах, є маніпуляцією. Її пост, який був відповіддю на реальну та пряму загрозу польській власності та українським співробітникам польської компанії, був навмисно інтерпретований неправдиво. Заклик до більш ефективної оборонної допомоги був представлений як агресивна вимога військової участі», – пише «Демаґоґ».

Фейки про Об'єднання

Нагадуємо, що про Об'єднання українців у Польщі теж поширювалася дезінформація, що організація нібито планує встановити біля Перемишля пам'ятник УПА.

Листи нібито від Об'єднання українців у Польщі з пропозицією створити пам'ятник Українській повстанській армії почали отримувати скульптори у Польщі. Їхній зміст містив уточнення розмірів, теми та місця розташування пам'ятника в ґміні Перемишль, котре, як зазначено у листах, «узгоджується з владою». Також листи містили інформацію про те, що кінцевий термін реалізації – кінець листопада 2025 року. Вони були написані на фірмовому папері Об'єднання та підписані нібито керівництвом організації.

ОУП дізналося про фальшиві листи після того, як двоє адресатів зв'язалися з Об'єднанням у Варшаві і зазначили, що отримують дивні повідомлення. Виявляється, що, окрім скульпторів, листи надійшли й до культурних установ із проханням вказати, хто може бути автором пам'ятника. Серед іншого, лист було надіслано до Центру сучасного мистецтва «Замок Уяздовський» у Варшаві.

«Ця акція була спрямована на розпалювання антиукраїнських настроїв у Польщі та торпедування процесу ексгумації та прибирання місць поховань жертв польсько-українського конфлікту», – читаємо на фейсбук-сторінці ОУП.

Організація однозначно дистанціювалася від цього проєкту та звернулася до системи правосуддя з проханням розпочати розслідування цієї справи.

Об'єднання українців у Польщі останніми тижнями знов звернулося до всіх, хто отримав шахрайські електронні листи із запрошенням до співпраці у будівництві пам'ятника командиру УПА у Польщі, з проханням повідомити організацію про цю акцію.

Зв'язатися з ОУП можна електронною поштою **biuro@ukraincy.org.pl** або телефоном **22 679 96 77**. ●

eprasa.pl 792296298c

КУЛЬТУРА

Місто з рікою – Літературний фестиваль в Перемишлі

Новий фестиваль на літературній мапі Польщі. Він виник із потреби створити в Перемишлі – прикордонному місті – простір для діалогу та розповідей про цей край світу.
Фестивальне містечко простягнеться по обидва боки Сяну – річки, яка досі частіше розділяла, ніж об'єднувала. Ми хочемо змінити цю перспективу. Тож зустрічаємось у місті, повернутому до річки, у польсько-українському діалозі, серед різноманітних творців і творчинь.

Програма фестивалю – Місто з рікою

14-17 серпня – Перемишль

13 sierpnia 2025 (środa / середа)

17:00 – «Ona – Krym, Ona – Świat». Otwarcie wystawy o Krymie, sztuce i sprzeciwie / **«Вона – Крим, Вона – Світ».** Відкриття виставки, розмова про Крим, мистецтво та опір
Wydarzenie współorganizowane przez Krymski Dom ze środków Centrum Dialogu im. Juliusza Mieroszewskiego
19:30 – Warsztaty tańców z Nadsania / Майстер-клас з танців Надсяння

14 sierpnia 2025 (czwartek / четвер)

9.00 – Wycieczka rowerowa wokół Przemyśla / Велепрогулянка довкола Перемишля

DOPOŁUDNIE DLA DZIECI / ПЕРЕДОБІДДЯ ДЛЯ ДІТЕЙ
11:00 – Historie pod naszymi stopami / Історії в нас під ногами
Warsztat ze storytellingu dla dzieci z pisarką Olhą Kuprian / Майстер-клас для дітей зі сторітелінгу з письменницею Ольгою Купріян
12:00 – Czarna, czarna kurka i koty / Чорна, чорна курка та коти
Spotkanie z Halyną Vdovychenko / Зустріч з Галиною Вдовиченко
Prowadzenie: Daria Pulkowska / Проведення: Дарія Пульковська
13.00 – Szwejki, krowy, nudożery / Швейки, корови, нудьгожери
Spotkanie z Andrzejem Markiem Grabowskim / Зустріч з Анджеєм Марком Ґрабовським
Prowadzenie: Rafał Paśko / Проведення: Рафал Пасько
Wydarzenie możliwe dzięki współpracy z Literacką Podróżą Hestii
15:00 – KOBIETA I PAMIĘĆ – KRAWĘDZIE / ЖІНКА ТА ПАМ'ЯТЬ – ГРАНІ
Rozmowa Weroniki Kostyrko i Ingi Iwasiów / Розмова Вероніки Костирко та Інги Івасів
Prowadzenie: Andrzej Juszczyk / Проведення: Анджей Ющик
16:30 – MIASTO OD NOWA. Opowieści o przywracaniu / МІСТО ВІД НОВА. Розповіді про повернення
Rozmowa z Petrem Jacenko / Розмова з Петром Яценком
Prowadzenie: Maciej Piotrowski / Проведення: Мацей Пйотровський
18:00 – WIDOK Z DALEKA. rosja w oczach Zachodu / ПОГЛЯД ЗДАЛЕКУ. росія в очах Заходу
Rozmowa Pawła Reszki i Kuby Benedyczaka / Розмова Павла Решки та Куби Бенедичака
Prowadzenie: Igor Horków / Проведення: Ігор Горків
19:30 – Nocne zwiedzanie Domu Ukraińskiego w Przemyślu / Нічна екскурсія Народним домом в Перемишлі

15 sierpnia 2025 (piątek / п'ятниця)

8:00 – Joga nad Sanem / Йога над Сяном
8:30 – Poranny spacer: Przemyśl: kto jest, kogo nie ma / Рання прогулянка: Перемишль – хто тут є, кого немає
10:00 – Kawa pisarska: Literatura – SCHRONIENIE / Письменницька кава: Література – УКРИТТЯ
Rozmowa Anki Wandzel i Eugenii Kuzniecowej / Розмова Анни Вандзель та Євгенії Кузнєцової
Prowadzenie: Dorota Borodaj / Проведення: Дорота Бородай

DOPOŁUDNIE DLA DZIECI / ПЕРЕДОБІДДЯ ДЛЯ ДІТЕЙ
11:30 – 36 i 6 kotów i psów – od A do Z / 36 і 6 котів і собак – від А до Я
Warsztaty dla dzieci z Halyną Vdovychenko / Майстер-класи для дітей з Галиною Вдовиченко
12:30 – Skarpetkowa Epopeja / Шкарпеткова епопея
Spotkanie z Justyną Bednarek / Зустріч з Юстиною Беднарек
Prowadzenie: Biserka Čejović / Проведення: Бісерка Чейович
14:30 – STYKI Z WOJNĄ / ЗІТКНЕННЯ З ВІЙНОЮ
Rozmowa Marichki Paplauskaite i Tomasza Szerszenia / Розмова Марічки Паплаускайте та Томаша Шершеня

eprasa.pl 792296298c

Prowadzenie: Anna Dąbrowska / Проведення: Анна Домбровська

16:00 – MIASTO I RZEKA. O tłumaczeniach i szuwarach / МІСТО ТА РІКА. Про переклади та очерети

Rozmowa Marcina Gaczkowskiego i Macieja Piotrowskiego / Розмова Марціна Ґачковського та Мацея Пйотровського

Prowadzenie: Eugenia Kuzniecova / Проведення: Євгенія Кузнєцова

17:30 – KRYM: POZA KRAWĘDZIĄ / КРИМ: ЗА КРАЄМ

Rozmowa z Anastasią Levkovą / Розмова з Анастасією Левковою

Prowadzenie: Kasia Komar-Macyńska / Проведення: Катерина Комар-Мацинська

19:00 – Za Perekopem jest ziemia / За Перекопом є земля

Ksenia Witek, Iryna Paniv / Ксенія Вітек, Ірина Панів

Czytanie performatywne / Перформативне читання

20:30 – Estetyka prawdy – koniec sztuki, początek oporu / Естетика правди – кінець мистецтва, початок опору

Rozmowa z Alimem Alievem / Розмова з Алімом Алієвим

Prowadzenie: Barbara Kaczmarczyk / Проведення: Барбара Качмарчик

16 sierpnia 2025 (sobota / субота)

8:00 – Joga nad Sanem / Йога над Сяном

8:30 – Poranny spacer: Krótka opowieść o twierdzy / Рання прогулянка: Коротка розповідь про фортецю

10:00 – Kawa pisarska: RELACJE niezwykłe / Письменницька кава: незвичні ВІДНОСИНИ

Rozmowa z Elizą Kącką / Розмова з Елізою Концкою

Prowadzenie: Monika Lewicka / Проведення: Моніка Левицька

DOPOŁUDNIE DLA DZIECI / ПЕРЕДОБІДДЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

11:30 – Pozytywka i inne łobuzy / Нишпорка та інші бешкетники

Spotkanie z Grzegorzem Kasdepke / Зустріч з Ґжеґожем Касдепке

Prowadzenie: Biserka Čejović / Проведення: Бісерка Чейович

13:00 – Superklej do wazonów / Суперклей для вази

Warsztaty dla dzieci: czytanie interaktywne z elementami rękodzieła z Olhą Kuprian / Майстер-класи для дітей: інтерактивне читання з елементами рукоділля з Ольгою Купріян

14:30 – PRZEJŚCIA Z PAMIĘCI. O historii rodzinnej w reportażu / СПОГАДИ В ПАМ'ЯТІ. Про родинні історії в репортажі

Rozmowa Moniki Sznajderman i Anety Prymaki-Oniszk / Розмова Моніки Шнайдерман та Анети Примаки-Онишк

Prowadzenie: Tomasz Kosiek / Проведення: Томаш Косєк

16:00 – NAD RZEKĄ DZIECIŃSTWA / НАД РІКОЮ ДИТИНСТВА

Rozmowa z Andrzejem Stasiukiem / Розмова з Анджеєм Стасюком

Prowadzenie: Nikodem Szczygłowski / Проведення: Нікодем Щиґловський

17:30 – NA STYKU DRZEW, RZEKI, KORZENI. Człowiek: punkt w przyrodzie / НА СТИКУ ДЕРЕВ, РІКИ, КОРІННЯ. Людина: пункт в природі

Rozmowa Małgorzaty Lebdy i Doroty Borodaj / Розмова Малґожати Лебди та Дороти Бородай

Prowadzenie: Lila Kalinowska / Проведення Ліля Калиновська

19:00 – PAMIĘĆ PODRĘCZNA. Wojna widziana od tyłów / ПІДРУЧНА ПАМ'ЯТЬ. Війна з тильного боку

Rozmowa z Andrijem Lubką / Розмова з Андрієм Любкою

Prowadzenie: Maria Semenchenko / Проведення: Марія Семенченко

20:30 – PRZESTRZENIE MOŻLIWE. O dialogu i pamięci / МОЖЛИВІ ПРОСТОРИ. Про діалог та пам'ять

Rozmowa z Witoldem Szabłowskim / Розмова з Вітольдом Шабловським

Prowadzenie: Roman Kabachiy / Проведення: Роман Кабачій

17 sierpnia 2025 (niedziela / неділя)

8:00 – Joga nad Sanem / Йога над Сяном

DOPOŁUDNIE DLA DZIECI / ПЕРЕДОБІДДЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

10:00 – Historie z naszego podwórka / Історії з нашого двору

Spotkanie z Olhą Kuprian / Зустріч з Ольгою Купріян

Prowadzenie: Anna Natalicz-Sawka / Проведення: Анна Наталіч-Савка

11:30 – Wielka ściema i inne historie / Велика брехня та інші історії

Spotkanie z Katarzyną Ryrych / Зустріч з Катажиною Ирих

Prowadzenie: Joanna Markin / Проведення: Йоанна Маркін

Wydarzenie możliwe dzięki współpracy z Literacką Podróżą Hestii

13:00 – PRO NAS POMIĘDZY. Literatura polska w Niemczech i w Ukrainie / ПРО НАС ПОМІЖ. Польська література в Німеччині та в Україні

Rozmowa Lothara Quinkenseina i Oleny Sheremet / Розмова Лотара Куінкеншайна та Олени Шеремет

Prowadzenie: Nikodem Szczygłowski / Проведення: Нікодем Щиґловський

14:30 – EUROPA ŚRODKOWA: PRZESTRZEŃ TRAUMY / ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА: ПРОСТІР ТРАВМИ

Spotkanie z Katją Petrovską / Зустріч з Катєю Петровською

Prowadzenie: Roman Kabachiy / Проведення: Роман Кабачій

16:00 – MOMENT ROZPADU. O ranach miast i ludzi / МОМЕНТ РОЗПАДУ. Про рани міст та людей

Rozmowa Myroslava Laiuka i Małgorzaty Rejmer / Розмова Мирослава Лаюка та Малґожати Реймер

Prowadzenie: Marcin Gaczkowski / Проведення: Марцін Ґачковський

17:30 – KOBIETA I SIŁA – PRZEJŚCIE / ЖІНКА ТА СИЛА – ТРАНСФОРМАЦІЯ

Rozmowa z Tamarą Dudą / Розмова з Тамарою Горіха-Зерня

Prowadzenie: Romana Zołotnyk / Проведення: Романа Золотник

19:00 – SPLECIONE KORZENIE / ПЕРЕПЛЕТЕНЕ КОРІННЯ

Wystawa Olgi Filonchuk / Виставка Ольги Філончук

20.30 – MICKIEWICZ – STASIUK – HAYDAMAKY – Koncert / МІЦКЕВИЧ – СТАСЮК – ГАЙДАМАКИ – Концерт

***

ВХІД ВІЛЬНИЙ!

ДО ЗУСТРІЧІ БІЛЯ РІЧКИ!

eprasa.pl 792296298c

ІСТОРІЯ

Олександр ЛЮБЧИЧ
Фото з Вікіпедії

Юрій Вороний – шлях у безсмертя

Юрій Вороний

Життєвий шлях цієї людини – як життя цілого народу із його болями і стражданнями, надіями й перемогами, відчуттям радості від того, що він, себто народ, ще живий. «Народу геній, що не вмер, – писав Максим Рильський, – не вмре від жодної гармати». Вони, поет і лікар, були ровесниками, народилися в один рік, тож переживали те ж саме, що й їхній народ. Обидва були українцями, серця билися в одному ритмі зі своїм народом. Юрій Вороний – теж «поет», але у медицині, бо взявся за справу, на яку не зважився до нього жоден хірург. Започатковане ним продовжують і сучасні лікарі, серед яких Дмитро Дубенко, матеріали дослідження якого і використані в статті. Тож поринемо у світ медицини і тяжких випробувань XX століття.

Перша сходинка життя: ковзання по крові

Юрко з'явився на світ 9 (21) серпня 1895 року в селі Журавка Полтавської губернії (нині це Чернігівщина) в надзвичайно інтелігентній родині. Його предки були козаками і один з них навіть очолював Ніжинський полк. Батько – вчений-математик, професор Варшавського університету і член-кореспондент Імператорської академії наук Георгій Феодосійович Вороний. Мати – Ольга Митрофанівна Крицька, брат якої, Павло Крицький, став у майбутньому полковником армії УНР. Батько Юрка прожив лише 40 років. Хлопчик, осиротівши в 13, перевівся з Варшави до Прилуцької гімназії, директором якої був його дід. Юрко вирішив стати лікарем, щоб рятувати людей. В 1913 році вступив на медичний факультет Київського університету імені святого князя Володимира. Але з перших кроків життя йому не поталанило, невдовзі почалася Перша світова війна. Як студент-медик був мобілізований в армію – до фельдшерського взводу. Спостерігав всі жахи, які випали на долю простих людей у кривавій бійні, організованій шаленими правителями світу. Потім народи повстали, почалися визвольні змагання, в яких взяли участь і українці. Тон задавала романтично налаштована молодь, серед якої були Юрко Вороний і його подруга Віра Нечаївська, котра стала членом Центральної ради від українського жіноцтва, а пізніше і його дружиною. Сам Юрко теж не залишився осторонь: став добровольцем одного перев'язувального загону та взяв участь у сумнозвісному бою біля залізничної станції Крути 16 січня 1918 року. Невідомо, хто кинув необстріляних юнаків проти озброєних і добре підготовлених банд Муравйова, але стримати його наступ вони не змогли. Загинули найкращі – вірні сини й справжні патріоти своєї землі, новітні «триста спартанців». Юркові вдалося вціліти, але шрам у душі залишився на все життя, бо «по кривавій по дорозі» мав іти у світ. В 1921 році Вороний закінчив Київську державну медичну академію (утворену на базі трьох вищих навчальних закладів) і вступив до аспірантури, де його науковим керівником став професор Євген Черняхівський. Він, зокрема, займався і питаннями трансплантології.

Друга сходинка: складнощі в житті й науці

Двадцяті роки – особливий період в українській науці та освіті. Під впливом догматичних сил, які посилювались в комуністичній верхівці Москви, країна робилась схожою на «колгосп тварин», пізніше описаний Джорджем Оруелом. Кликастий людський «Наполеон» вже готувався до розправи зі своїми супротивниками, хоча поки що буяла справжня політична весна. В Україні вона розквітла так званою «українізацією». Московські «товариші» розуміли силу націоналістичних (як вони вважали) «марень» українців і хотіли «випустити пар», а заодно і побачити своїх майбутніх ворогів. Але справжні патріоти сприйняли все за чисту монету. Професор Євген Черняхівський та його брат, лікар-гістолог Олександр Черняхівський із дружиною, донькою відомого драматурга, письменницею Людмилою Старицькою складали цвіт української нації. Перший із братів займав посаду керівника Київської державної медичної академії, і разом вони взялися за українізацію медичних установ, навіть написали підручники для студентів на українській мові. Юрій Вороний в 1923-1926 роках працював асистентом на кафедрі хірургії під керівництвом Євгена Черняхівського, але останній несподівано відправив його у Харків – до іншого хірурга, професора Володимира Шамова. Дослідники життя Вороного роблять припущення, що таким чином Черняхівський хотів врятувати молодого й талановитого хірурга від можливих репресій. Невдов-

eprasa.pl 792296298c

зі, в 1929 році, Олександр і його дружина дійсно були заарештовані у справі так званої «Спілки визволення України», а Євген Черняхівський знятий із посади, і йому заборонили вести медичну практику. Клеймо «націоналіста» було поставлене і на біографії Юрія: яким би гарним лікарем чи хірургом він не був, але до нього завжди ставилися з підозрою. В 1930 році Вороного перевели зі столичного тоді Харкова у Херсон, де він очолив хірургічне відділення місцевої лікарні. Хоча як би там не було, але талант залишається талантом. Вороний, як то кажуть, був хірургом від Бога – до нього постійно зверталися, від пацієнтів відбою не було. Підтримував він зв'язки із Харковом, продовжував займатися науковими дослідженнями, зокрема на початку 30-х зробив першу операцію з пересадки нирки в експериментальних умовах собаці (у клініці професора Шамова). «Чим більше зроблено, тим ширше треба розгортати працю», – вважав дослідник. В цей час і відбулась подія, яка обезсмертила його ім'я.

Третя сходинка:
вирішальна, але не остання

31 березня 1933 року в лікарню, де працював Юрій Вороний (до речі, дослідники так і не дійшли висновку, де це сталося – у Харкові чи Херсоні), привезли 26-річну жінку, яка через сімейну сварку випила розчин ртуті. Становище її було тяжким, і хірург Вороний зважився на те, чого не робив ще ніхто у світовій медицині: 3 квітня він пересадив їй нирку від чоловіка, який вже пішов із життя від черепно-мозкової травми. І через декілька годин після операції з'явилися крапельки сечі, що вже свідчило про життєздатність нирки. Стан жінки начебто покращився, але не надовго. Вона прожила до 5 квітня: стала виділятися бура сеча, з домішками крові і через декілька годин жінки не стало. Сучасні лікарі, які мають більш високий рівень освіти і практики, можуть назвати справжні причини наслідків цієї операції, але тоді вважали, що негативно вплинула ртуть та зараження від переливання крові. Але все одно Вороний став справжнім піонером світової медицини: про нього написали фахові видання, проведену ним операцію обговорювали як в СРСР, так і за кордоном (зокрема в Іспанії та Італії). Лише через двадцять років після його операції (в 1954 році) американський хірург Джозеф Маррі здійснив пересадку нирки між двома ідентичними близнюками і пізніше отримав за це Нобелівську премію. Вороний ніякої премії, навіть заохочення від держави, не мав. Лише у 1935 році став без захисту кандидатом медичних наук.

Четверта сходинка:
до нових складнощів у житті і… забуття

Як часто життя людини залежить від обставин, у яких вона перебуває. Якби Юрій Вороний жив в якійсь іншій країні, то іншим було б і його життя. А так, повернувшись до Харкова, який вже не був столицею України, він в 1936-1941 роках працював завідуючим кафедрою хірургії… стоматологічного інституту, а постійної медичної практики за своїм фахом не мав. Його рідний брат, теж лікар, Олександр був заарештований в 1938 році, начебто за «контрреволюційну діяльність», бо, за спогадами родичів, хотів надрукувати якусь наукову працю за кордоном. І закінчив своє життя в таборах. Сам Юрій під час війни (в 1941-1943 роках) опинився під німецькою окупацією – спочатку у Харкові, потім у селі Нова Водолага Харківської області. Врятував життя багатьом людям, проводячи в надскладних умовах успішні операції. Так, наприклад, перед зайняттям німецькими військами Харкова він пришив дівчині майже повністю відірвану вибухом руку. І через багато років отримав від неї листа, в якому давня пацієнтка дякувала своєму рятівникові: «Пишу Вашою правою рукою». Врятовані ним були і радянські військовослужбовці, котрих видавав за хворих тифом. І хоча як хірург мав великі заслуги, але перебування на «ворожій території» часто тоді розцінювалося як злочин. Тому в 1944-1950 роках працював вже як звичайний лікар-уролог в міській та обласній лікарнях Житомира. В 1950 році повернувся до Києва, де влаштувався в Інститут експериментальної біології та патології, в підвалі котрого, не маючи власної квартири, й жив. Мав двох дітей від шлюбу із Вірою Йосипівною Нечаївською – сина В'ячеслава і доньку Галину. Потім був завідуючим відділенням Київського інституту гематології та переливання крові (в 1953-1960 рр.) і директором Київського науково-дослідного інституту переливання крові та невідкладної хірургії (з 1953 р.). Став доктором медичних наук (у 1952 році), потім професором (у 1954-му). Здійснював унікальні операції, писав наукові статті із найбільш актуальних питань медицини, деякі із них перебували під грифом «секретно». Отримав постійне житло лише після операції, котру зробив якомусь партійному бонзі. Залишив цей світ 13 травня 1961 року і знайшов свій вічний спочинок на Байковому цвинтарі.

П'ята сходинка:
пам'ять про видатного співвітчизника

Юрія Юрійовича Вороного за радянських часів не жалували, бо він був учасником визвольних змагань, чесним громадянином і патріотом своєї землі – України. Останнім якостям завдячував батькові, відомому вченому, котрий був одним із засновників нової галузі в науці – «геометрії чисел». Він навчав своїх дітей, що дбати потрібно не про багатство чи славу, а лише про славу України. І про те, щоб люди згадували тебе добрим словом. Донька славного хірурга Галина писала в спогадах про свого батька: «Мій батько був справжнім українцем, зроду і до кінця життя. Він носив вишиванку, вдягаючи навіть під студентську військову форму. А ще з дитинства так любив коней, що завжди вітався з ними, знімаючи кашкета». Мав притаманне багатьом українцям почуття справжнього гумору. І навіть ім'я та по батькові змінив на чисто українське – Юрій Юрійович. А ще мав велику доброту до людей. «Він був дуже добрим і чуйним лікарем, – продовжує спогади Галина. – Він часто, коли робив операції, в такі критичні моменти давав свою кров, бо в нього була універсальна група». Збереглися свідчення, що Вороного не раз збиралися заарештувати, але самі співробітники органів держбезпеки попереджали його і радили десь сховатися, бо він допомагав і їхнім родинам. Він рятував усіх людей, хто б вони не були. Але в самого серце не витримало: зупинилося, коли повертався з роботи додому. Про таких людей, як Юрій Юрійович Вороний, не забувають і через століття: пам'ять людська про добро передається із покоління в покоління. Вона не тільки в пам'ятниках і назвах вулиць, а й у безсмертному досвіді всього людства. ●

eprasa.pl 792296298c

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Істинна и байкы о волоскій кольонізациі

О іншых неволоскых Волохах

О тім, же нибы то Волохы занимали польскы села, барз часто бесідує Єжы Чайковскі. Єдным з доказів на тото, на його думку, має быти запис люстрацийный з 1564 р., бесідуючый нибы то о народинах Розділя з горішньой часты польскых Ліпінок. В сесім документі стоіт такє: *Село Ліпінкі на потоці Льубуша по обох його сторонах положене, котрого половину в гору того потока идучы, в гору ґу горі Вапіенни, од барз давных часів называно Роздзіеліе. Стары люде бесідували, же то зато* (так называли)*, же на тій стороні села* (сут) *опущены садибы, де Полякы, хлопы померли або повтікали, та осіла на них Волоша, котра ся ани віром, ани звичаями [зо] старима мешканцями не згаджала, задля того тоту сторону Роздіеліем названо.*[1] Додам, же Ліпінкы заложено в 1363 році, же в середніх віках границі нашых сел вызначала річка з притоками, та горы обмежаючы поля лежащы над сесом ріком з єдной и другой єй стороны. Оба згаданы села (Ліпінкы и Розділя) лежат над том самом ріком, Розділя в горішній части, але на джерелах того потока лежыт ищы Вапенне и Мацина.

В наведенім описі маме доказ на стрічу осадничых рухів, идучых з протилежных напрямів, польского з півночы з рускым идучым з полудньового-схода. Опис з 1564 р. не єст доказом на заниманя польскых сіл Волохами, та треба признати, же Ліпінкы сут в ліпшім положіню, бо мают джерельны документа. По-мойому маме ту до чыніня з проблемом вызначаня границі медже селами лежащыма над тым самым потоком. Жителі обох сіл згідно з посіданыма документами хотіли заселяти землі, лежащы при іхній річці, єдны и другы мали єй за свою, хоц інакше могли єй называти. Же так могло быти, старчыт посмотріти на стары австрийскы мапы з половины XIX столітя, а зразу повірите, же аджи товды ищы тота сама ріка в каждім селі інакше ся называла. Гнешня Сенкувка, в Бортнім была Бортнянском ріком (*Bartne Bach*), але през Бодакы, Перегонину и Ропицю Руску не плила ани Бортнянска ріка, ани Сенкувка, а Перегонинска ріка (*Przegonka Bach*). На некотрых мапах гнеска од Бортного до Ропиці Гірной плине Бортнянка, сеса ріка Сенкувком зачынат ся звати аж кєд получыт ся з водами Маластовянкы. Ліпінкы и Розділя погодила, адже розділила, дорога идуча з Горлиц до Змигорода и Дукли. Сесом спірном земльом, о якій мова в джерельнім документі з 1564 р., медже жителями Ліпінок и Розділя могла быти північна задоріжна част Розділя. Понад том дорогом границя медже селами початково ключыт меандрами рікы, а пак перед частьом Ліпінок, яка до гнеска зове ся Пеклом (*Piekło*), скручат на схід и иде прямо до граници з Боднарком.

Цікавинкы

Чайковскі єст барз горячым прихильником волоской міґрациі, але в його історіі Лемковины найбільше єст неволоскых волохів, адже шовтисів рускых сіл та купета іншых хоснувателів волоского права. В очах того роду істориків они нибы то сут намацяльныма сьлідами бытности Волохів на нашій землі. Задля слівця Волох в документах часто записуваного при мешканцях Лемковины, зо згляду власно на волоскє право, за якым жыли нашы предкы, зволенник волоской міґрациі зразу вшыткых зове Волохами, адже Румунами. Його книжка (до якой нераз ищы буду ся одкликувал) переполнена єст ріжныма того рода цікавынками. В його книжці на стороні 47. найдеме такє: *Назву* ***Гомоле*** *барз часто мож стрінути в Карпатх та* ***може лучыти ся з Волохами.*** Но бо то такє непольскє, але з Волохами не може ся лучыти, хоц 30 вересня 2024 р. доктор географіі в Рускій Бурсі в Горлицях тіж толкувал нам тото істе. Так не є, но бо люди з назвиском Гомоля найбільше єст в Чехах, в Словациі и в Сполученых Штатах (1698 +1517 + 838), сут аджи в Польщы и в Мадяріі (79 +260) а не є іх в материку, адже в Румуниі (0). Ба, в Білорусиі єст адже город Гомель. Так само єст з Прислопом, який нибы то має мати румуньский родовід, на жаль, за чужыма науковцями и дехто з нашых повтарят, же **в Карпатах Прислопы позакладали Волохы**. Та чом Румуны мают, *Pasul Gutâi* (адже прегыбу *Гутий*), *Pasul Neteda* (прегыбу *Нетеда*), та *Pasul Prislop* (адже прегыбу *Прісльоп*). Треба нам голосно речы, же сес нибы то румунский «*Prislop*» то лем руска назва румунской прехыбы. Кєд зволенників волоской міґрациі припрете до мура, бесідуют, же Румуне переняли назву Присліп од Русинів и в зрущеній формі рознесли єй по цілых Карпатах (выходит, же Русине на Румунів мают величезне вліяня не лем в Польщы, але аджи в Румуниі).

Не треба нам очы шклити волоском міґрацийом, же нибы то Волохы розносили рускы назвы по Карпатох. Назвы такы як: Столп, Прислоп, Присліп сут барз стары, може адже з часів Білых Хорватів, будуючых гради з великым стовпом, адже вежом в найвишшім місци, стовп был іхнім посьліднім місцьом обороны. На Долишнім Шлеску блиско Явора маме Слуп (а там Волохы хыбаль не дішли), а під Холмом Столпє, де середньовічна вежа, адже столп стоіт до гнеска, єст поставленый з каміня, пізнішше в часах короля Данила. Наш Прислоп ци Присліп то село основане при такым власно старинным граді, градів в Карпатах было немало, то и Прислопів не бракує.

О кошелях блишшых тілу та з ним не тожсамых

Кошеля справді блишша єст тілу и тілом не єси, але на якій підставі Чайковскі твердит, же нашы предкы:

eprasa.pl 792296298c

Называли ся: «*Руснак*», «*руснацкій*», *што єст блискє назві* «*Русин*», «*русинскій*», *але не тожсаме* (с. 103.) поняти не можу. Історик не толкує, чом такє голосит, шмарил сесе екс катедра в етер, а мы маме приняти го яко певник. Думам, же, бесідуючы о «*Руснаках*» *и* «*руснацкости*», *та о* «*Русинах*» *и* «*русинскости*» яко о блискых собі словах, але не тожсамых, так мимоходом домітує дерева до волоского пеца. Не гларит того, але медже вершами мож в тім його реченю вичытати, же не маме нич спільного з Русьом Галицком, же сме іншы, но бо в жылах маме прецін нибы то волоску кров. Прадіды бесідували, же брехня має короткы ногы, же далеко на ній не заіхаш. Думам, же за недолго юж не будут мочы іздити на сесій брехні як на лисій кобилі. Гнешня наука єст годна доказати (або заперечыти) ци маме дашто спільного з Волохами-Румунами ци ні.

Чудую ся и іншому Чайковскым голошеному, в його книжці мож найти такє: *Рутенізацию Бескиду Криницкого та околиці завдячаме передовшыткым краківскым єпископам, котры закладали села та церкви* (с. 105). Не чудую ся тому, же Бескид Сандецкий зове Криницкым, того роду зміна єст бальсамом на мою душу. Кєд радил бы, же римо-католицкы владикы заложили дуже русиньскых сел и зєднали их в так званім «Мушыньскым Кресі» повідал бы правду, але з тым, жебы сме римо-католицкым єпископам завдячали рутенізацию, юж не мож ся згодити. Не зато, же нам такє не пасує, то не є згідне з історичном істинном. Додумую ся, чом ани не пьонкнул про Мястко-Тилич, в якім 20 серпня 1636 р. комісия краківского єпископа для міста Тилича (створеного з Мястка 26 червця 1612 р.) ухвалила же: ***ролі попів***, *котры скорше од давна в границях своіх зо вшыткыма будинками и приналежныма державцями* ***до диспозиції ксієндза плебана*** (додам, же римо-католицкого) ***най будут оддány***[2]. В іншым документі, спорядженім того самого дня, такє стоіт: *хоругов не є кому носити вколо костела* (римо-католицкого) (…) *Мястко оддане єст під юрисдикцию костела римского, католицкого (о чім фундуш шырше бесідує), же католикам, католикам а не Русинам фундушы служат, а они одбивают ся од Сьвятого Костела. (…) А же фундуш католикам служит, а* ***Русинів ту більше приходит, зато кєд католик хоче купити дакє майно (в місті), товды підбывают ціну***, *та декреты св. памяти єґомосьців єпископів бесідуют,* ***жебы Русине до піл рока ся выпродали (…) бо інакше од чысленнійшых Русинів все буде незгода и бунт та принижаны будут католикы***.[3] Чайковскі римо-католицкых єпископів (думам о краківскім и перемискым) чынит меценасами Лемків, так, якбы не было столітя без греко-католицкой церкви в Тиличы, та латинізацийной акциі Катерины Ваповской насильно стосуючой протестантами створену засаду: *Чыя влада, того и релігія*. Рівности не было не лем з Православном церквом, нашы владикы ани по завязаню берестейской уніі не засідали в сенаті (а того барз міцно собі бажали), католиками были, але не римского віроісповіданя.

Далі буде

1. J. Czajkowski, *Studia nad Łemkowszczyzną*, Видав. Музею Народного Будівництва, Сянік с. 54.
2. J. Cisek, *650 lat Tylicza, dawnego Miastka*, Тиліч 2012 р. с. 219.
3. Тамже, с. 220.

eprasa.pl 792296298c

Остап Сливинський, «Словник війни/Słownik wojny». Сейни: Видавництво «Pogranicze\Пограниччя», 2023. – 164 с.

Євген ЯКОВЕНКО

Слова мають значення

У 2023 році у видавництві «Pogranicze\Пограниччя» було видано двомовне видання «Словника війни», укладеного українським поетом, літературознавцем, есеїстом та перекладачем Остапом Сливинським. У виданні вміщено оригінальні тексти українською, які супроводжує переклад польською. Автор перекладу – польський поет, прозаїк, есеїст та перекладач Богдан Задура.

Повномасштабне російське воєнне вторгнення застало Остапа Сливинського у Львові. Він – сорокатрирічний викладач кафедри польської філології Львівського університету ім. І. Франка, автор п'яти виданих в Україні поетичних збірок та низки перекладів з польської на українську – зокрема, романів «Бігуни» («Фоліо», 2011) та «Книги Якова» («Темпора», 2019) відомої польської письменниці, лауреатки Нобелівської премії з літератури 2018 року, Ольги Токарчук, а також автор перекладу книги розмов одного з учасників повстання у Варшавському гетто Марека Едельмана з польською журналісткою Ганною Кралль – «Раніше за Господа Бога» («Темпора», 2017).

У перші дні повномасштабного вторгнення Остап Сливинський – один із волонтерів у промоційному наметі на Львівському залізничному вокзалі. Кожного дня сюди приїздять вагони з людьми – людьми, які, рятуючись від бойових дій та окупації, їдуть з прифронтових регіонів, з різних українських міст та сіл. Дехто залишається у Львові, дехто їде далі – за кордон.

Остап слухає історії тих, хто приїхав до Львова. І записує ці історії, використовуючи абетку. Він публікує почуте на своїй фейсбук-сторінці. Літера за літерою. Слово за словом. Історія за історією. Людина за людиною. Укладаючи словник. Словник війни.

У передмові до видання Остап Сливинський пише про польського поета, лауреата Нобелівської премії з літератури 1980 року Чеслава Мілоша. Він в окупованій нацистами Варшаві у квітні 1943 року – місяці, в якому вибухає повстання у Варшавському гетто – створює ліричний цикл «Світ. Наївні вірші». Мілош складає цей цикл з віршів, назви до яких є, зокрема, словами – такими, як «любов», «надія», «дорога», «ґанок» або «сонце». У книзі розмов з польською журналісткою, літкритикинею, письменницею та перекладачкою Ренатою Ґорчинською (псевдонім – Ева Чарнецька) «Podróżny świata/Мандрівник світу», виданій в Нью-Йорку в 1983 році, Чеслав Мілош зізнаватиметься: «„Світ" – це вірш про те, яким світ повинний бути. Твір був написаний за жахливих обставин. Варшава 1943 року була дном. Але вистачило лише магічного акту, аби описувати, власне, наперекір. Оскільки світ такий, щоб про нього можна було щось сказати – треба було кричати, а не говорити». Саме цей цикл для Остапа Сливинського стає джерелом для укладання власного словника війни, але вже не поетичного. У передмові він зауважує, що «це – фрагменти чужих монологів, почутих упродовж днів війни».

Коли Остап Сливинський вже публікував перші історії в соцмережі, українська художниця Анастасія Аврамчук прочитала їх, проілюструвала декілька «слів» і надіслала ці роботи до Остапа. Він своєю чергою показав ці ілюстрації майбутньому видавцеві польського видання «Словника війни» Кшиштофу Чижевському. Кшиштоф запросив Анастасію до творчої резиденції Фундації «Пограниччя» у Красноґруді – Міжнародного центру діалогу «Двір Мілоша», який з 2011 року функціонує в колишньому родинному маєтку матері Чеслава Мілоша, Вероніки з роду Кунатів. Тут Анастасії Аврамчук вдалося створити більшість робіт – загалом створивши понад 80 витинанок, які стали ілюстраціями до польського видання «Словника війни». Кожна з її робіт, виконаних лише з використанням чорного кольору на білому тлі, доповнює слова-історії, укладені в «Словникові».

Деякі історії, які увійшли до книги, були фрагментами монологів, почутих Остапом, а деякі історії вже «дописували» люди на фейсбуці. Відтак Остап Сливинський вважає себе саме укладачем, а історії, які увійшли до книги, могли зазнати лише певного (зокрема, мовного) редагування або, наприклад, бути перекладеними з російської. У цих історіях люди діляться пережитим у перші дні повномасштабного вторгнення – наприклад, історіями виїзду з тимчасово окупованих українських міст: Сіверськодонецька, Маріуполя або Енергодару. Деякі історії у «Словнику» засвідчують зміни значення певних слів, яких вони зазнали під впливом принесеної росією до України війни.

Одного разу у Львові Остап зустрічає українського військового з іменем Валерій, який брав участь у звільненні Київщини від російських військ, – він оповів Остапу історію, яку в «Словнику» укладено під літерою «к», слово «крейда». Ця історія про школу на Київщині, до якої увійшли українські військові і яку перед цим російські військові використовували як базу – Валерій розповідає як він спустився в напівпідвальні приміщення, зауваживши: «Вони там тримали тих, кого викрали. Можливо, там же і допитували». В одному з приміщень Валерій побачив на стіні напис «Допоможіть, Катя!», а поруч лежав шматок крейди. «Я ту крейду взяв із собою. Ніби той шматочок мав би мені допомогти знайти Катю. Якщо вона ще жива, звичайно. Я якось так собі це і уявив: „Ти – Катя? Ой, це не твоя крейда? Я у школі знайшов. Давай, допоможу". Смішно, правда?»

eprasa.pl 792296298c

У «Словнику» є три слова – «какао», «мадленка» та «солодке», які підписані Богдана, Київ-Львів, – це історії, які оповідає тридцятилітня літературознавиця Богдана Романцова, публікуючи їх на своїй фейсбук-сторінці. До повномасштабного вторгнення вона живе у Києві: пише рецензії, редагує видавничі проєкти, популяризує читання та літературу українською. Богдана виїздить з Києва, коли російські війська вже наближаються, аби здобути українську столицю, і опиняється у Львові. Тут вона, як і Остап, волонтерить на залізничному вокзалі, зустрічаючи з теплим чаєм, кавою та їжею людей, які їхали потягами, втомлені далекою дорогою, втікаючи з-під обстрілів російських військ. Одного дня сюди приїздять люди із Сіверськодонецька на Луганщині, який в той час обороняла українська армія: «Ми їмо солодке, коли нам страшно. Ми не знаємо, коли наступного разу буде їжа, тож потрібні калорії. Ми їмо солодке, бо хочемо повернутися у безпечний час дитинства, коли над головою не літали ракети». Іншого дня привозять гуманітарну допомогу з-за кордону, там – загорнені в пакетик біскві тні тістечка – мадленки, на яких написано французькою: Madeleine. За день до цього Богдана говорить із жінкою з Маріуполя, 90 відсотків якого вже зруйновано, і пише про ці тістечка на фейсбуці: «Ми їх даємо дітям, і для мене це символічний акт. Кожен несе у майбутнє шматочок свого Комбре – так вибудовується тяглість спільної пам'яті. Так ми бережемо внутрішні міста, а їх жодному окупанту не зруйнувати». Комбре – це вигадане місто, до якого у своїй уяві повертається французький письменник Марсель Пруст у циклі романів «У пошуках втраченого часу». Це місто дитинства, де його двоюрідна тітка пригощає солодкими тістечками – мадленками.

Після виходу книги в харківському видавництві «Віват» навесні 2023 року «Словник війни» стає однією з найбільш перекладених книг про російське повномасштабне воєнне вторгнення в Україну. Окрім перекладу на польську мову, на цей момент «Словник війни» перекладено вже на понад 20 мов. У ніч з 22 на 23 травня 2024 року російська ракета влучила у будівлю харківської типографії «Фактор-Друк», де друкувалися, зокрема, книги видавництва «Віват», вбивши 7 працівників та 14 поранивши. російське повномасштабне воєнне вторгнення до України триває, українські письменники та письменниці гинуть від російських куль та ракет. Слова і надалі мають важливе значення. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Марії Мандрик-Філь
з нагоди 70-ліття

Дорога моя Марусю!
Дорога наша Мамо!

Завдяки Тобі життя нас всіх є цікавішим
і добрішим. Дякуємо Тобі за Твоє велике серце,
любов і увагу, якими завжди обдаровуєш
не лише нас, але також своїх знайомих
чи колишніх учнів білобірської школи.

Щиро Тебе обіймаємо, любимо
і вітаємо з гарним Ювілеєм.

Многая літа!

Андрій, Олесь, Андрій, Ксеня, Емілька, Юля, Олесь,
Єва, Оля та Микола

ПАМ'ЯТАЙМО ПРО ЯВОЖНО

Управа гуртка ОУП та Парафіяльна душпастирська рада УГКЦ у Катовицях повідомляють, що в суботу, **27 вересня 2025 року, о 10.00 в Явожні, в лісі біля пам'ятника, відбудеться божественна літургія та панахида в наміренні жертв Центрального табору праці Явожно.**

Сердечно запрошуємо всіх небайдужих до участі у спільній молитві.

Від імені організаторів – Іван Зрада, тел. 660449733.

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти.

Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).

Редакція

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statti виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 792296298c

Marcin **GACZKOWSKI**
Lothar **QUINKENSTEIN**
Aneta **PRYMAKA-ONISZK**
Tomasz **SZERSZEŃ**
Maciej **PIOTROWSKI**
Inga **IWASIÓW**
Anna **WANDZEL**
Dorota **BORODAJ**
Weronika **KOSTYRKO**
Paweł **RESZKA**
Monika **SZNAJDERMAN**
Andrzej **STASIUK**
Kuba **BENEDYCZAK**
Małgorzata **LEBDA**
Eliza **KĄCKA**

FESTIWAL LITERACKI

MIASTO Z RZEKĄ / МІСТО З РІКОЮ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Małgorzata **REJMER**
Witold **SZABŁOWSKI**
Grzegorz **KASDEPKE**
Justyna **BEDNAREK**
Andrzej Marek **GRABOWSKI**
Katarzyna **RYRYCH**
Анастасія **ЛЕВКОВА**
Петро **ЯЦЕНКО**
Євгенія **КУЗНЄЦОВА**
Андрій **ЛЮБКА**
Марічка **ПАПЛАУСКАЙТЕ**
Тамара **ГОРІХА-ЗЕРНЯ**
Мирослав **ЛАЮК**
Олена **ШЕРЕМЕТ**
Ольга **КУПРІЯН**
Галина **ВДОВИЧЕНКО**

14/15/16/17
sierpnia / серпня
PRZEMYŚL
ПЕРЕМИШЛЬ

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury
Dom Ukraiński w Przemyślu
Związek Ukraińców w Polsce
Oddział w Przemyślu

eprasa.pl 792296298c